

rijksuniversiteit
groningen

faculteit wijsbegeerte

vakgroep ethiek

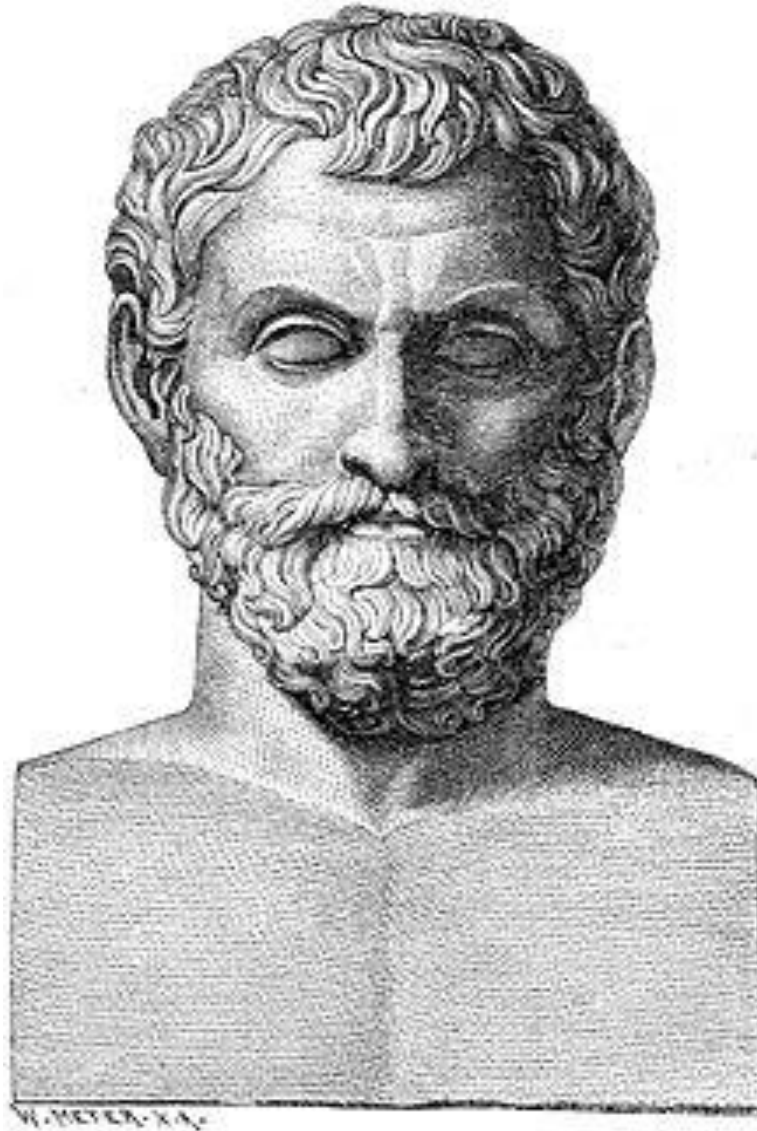
Ethiek in de financiële wereld

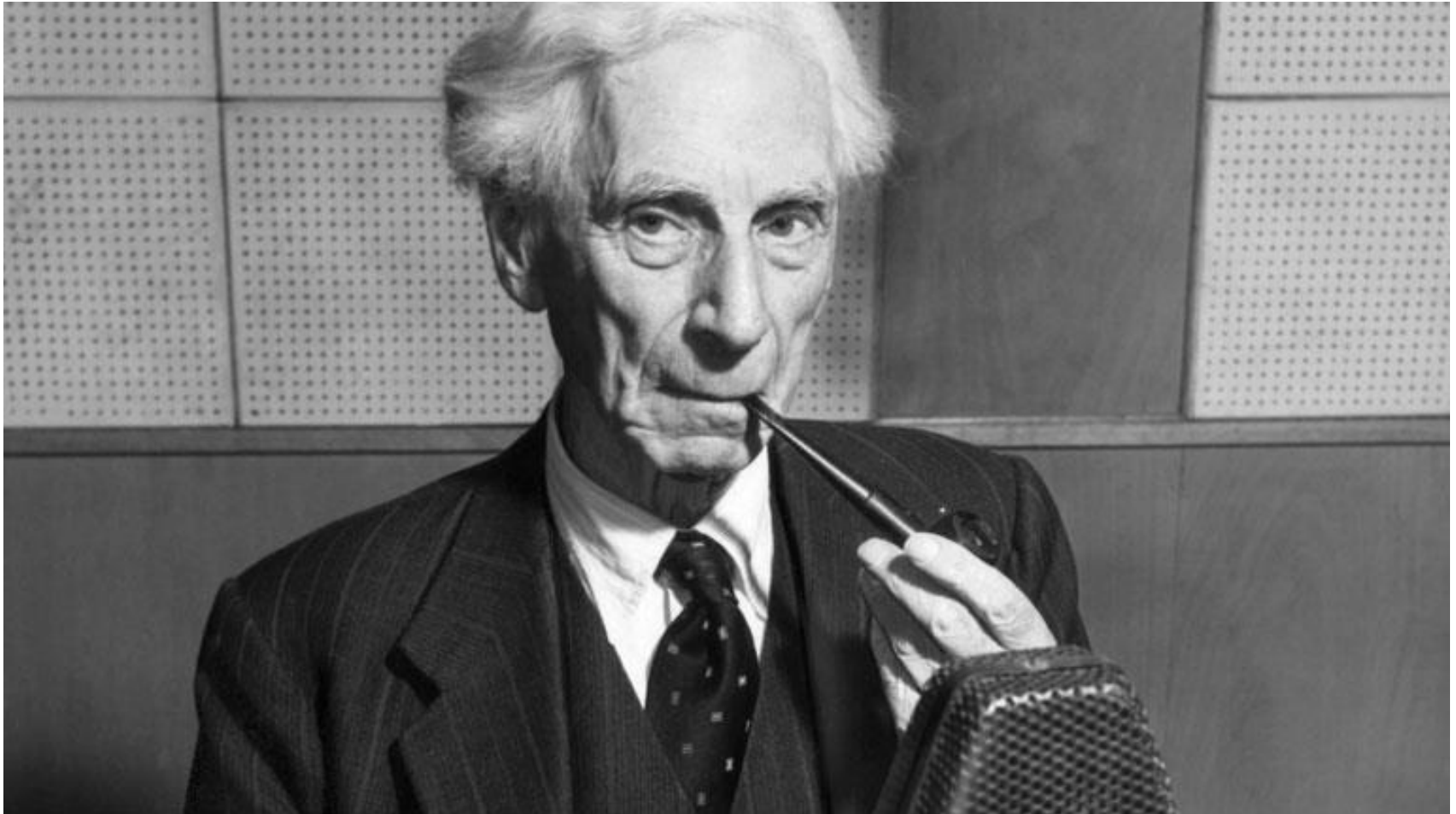
Boudewijn de Bruin
KIVI, Afdeling Filosofie & Techniek
Utrecht, 8 oktober 2014

Achtergrond

- > Trusting Banks project met Cambridge (Alex Oliver)
- > Filosofisch en economisch/psychologisch onderzoek naar vertrouwen en betrouwbaarheid
- > Leerstoel financiële ethiek

Overzicht

- > Vertrouwen
- > Deugden
- > Ethiek en epistemische ethiek
- > Epistemische deugden
- > Toepassingen
  - Klanten
  - Banken
  - Overheden/toezichthouders

Vertrouwen

- > Vertrouwen is een **relatie**
  - Marie vertrouwt Pierre
- > Met betrekking tot een bep. **domein**
  - Marie vertrouwt Pierre met haar cirkelzaag
- > Waarvoor **redenen** gegeven kunnen worden
  - Marie vertrouwt Pierre met haar cirkelzaag omdat zij weet dat hij er zorgvuldig mee omgaat

Betrouwbaarheid

- > Commissie Maas: 'Naar herstel van vertrouwen'
- > Wanneer vertrouwt Marie Pierre?
- > Als het goed is slechts dan wanneer Pierre betrouwbaar is

ft.com/world

Home

World

Companies ▾

Markets ▾

Global Economy ▾

Lex ▾

Africa

Asia-Pacific ▾

Europe ▾

Latin America & Caribbean ▾

Middle East & North Africa ▾

UK ▾

U

December 23, 2009 11:02 pm

Master of risk who did God's work for Goldman Sachs but won it little love

By John Gapper

Under other circumstances, this would have been a year to savour in the long, rapid ascent of Lloyd Blankfein. [Goldman Sachs](#), the investment bank he has led for three years, not only navigated the 2008 global financial crisis better than others on Wall Street but is set to [make record profits](#), and pay up to \$23bn (€16bn, £14bn) in bonuses to its 31,700 staff.

For Mr Blankfein, a scholarship boy from the Bronx whose first financial job at Goldman was selling gold coins in its commodities trading arm, has prospered to an extent that was implausible even 10 years ago, when it became

a public company. Its influence has spread throughout the world, from New York and London to Shanghai and São Paulo.

Motivatie en competentie

- > Pierre is betrouwbaar wat betreft het gebruik van Maries cirkelzaag wanneer
  - hij de motivatie heeft er goed voor te zorgen
  - hij de competentie heeft ermee te werken
- > Pierre moet er goed mee **willen** en **kunnen** werken

Deugden

- > Een deugd is een
  - aan te leren
  - stabiele eigenschap
  - te kiezen tussen twee extremen
  - die bijdraagt tot *eudaimonia*
- > Deugden verschaffen motivatie om bepaalde handelingen te verrichten, en maken handelingen mogelijk

Ethische theorieën

- > Naast deugdethiek zijn de **Kantiaanse** ethiek en het **utilitarisme** de bekendste normatieve stromingen
- > Belangrijkste onderwerpen
  - Gedrag
  - Karakter

Rol van ethiek

- > Traditionele opvatting is dat ethiek
  - een gids is voor individueel gedrag
  - maatschappelijk debat informeert
  - beleidsmakers instrueert
- > En wel met betrekking tot allerlei onderwerpen zoals
  - euthanasie
  - privacy en ICT
  - alcoholreclame
  - enz.

Alternatieve opvatting

- > Meningsverschillen over **feiten** liggen ten grondslag aan maatschappelijke problemen zoals
  - Klimaatverandering
  - Economisch beleid
  - Racisme, sexisme, enz.
- > Dit heeft binnen de filosofie geleid tot de ontwikkeling van **epistemische ethiek**

Epistemische ethiek

- > Epistemische ethiek (Gr. episteme, kennis) houdt zich bezig met normen, waarden en deugden die betrekking hebben op
  - informatieverzameling
  - overtuigingen
  - opslaan van data
  - doorgeven van kennis
  - onderzoek plegen
  - enz.

Epistemische deugden

- > Nieuwsgierigheid
- > Intellectuele moed
- > Gematigdheid
- > Open-mindedness, onbevooroordeeldheid
- > Nederigheid
- > Vrijgevigheid

Nieuwsgierigheid

- > Nieuwsgierigheid is de meest fundamentele epistemische deugd
- > Het gaat erom voldoende gemotiveerd te zijn
  - informatie te zoeken
  - alleen iets te geloven als er bewijs voor is
- > **Evidence-based** medicine

Intellectuele moed

- > Intellectuele moed maakt dat je epistemische activiteiten ontplooit ook als dat een zeker risico met zich meebrengt
- > Soldaat, oorlogsverslaggever
- > Moed om vragen te stellen?

Gematigdheid

- > Gematigdheid helpt je niet te snel je mening klaar te hebben, maar ook niet onnodig lang te wachten
- > Telefoon en internet investeerders
  - Voor de switch: verslaan markt met 2%
  - Na de switch: lopen achter met 3%

Open-mindedness

- > Open-mindedness maakt dat je onbevooroordeeld naar beide kanten van een verhaal luistert
- > Belastingconsulenten en hun selectiemechanismen

Nederigheid

- > Nederigheid zorgt ervoor dat je geen epistemische autoriteit claimt op grond van irrelevante hiërarchische verschillen
- > Long-Term Capital Management

Nobelprijzen

- > Robert Merton en Myron Scholes kregen de Nobelprijs voor economie in 1997
  - for a new method to determine the value of derivatives which is applied by banks and investment banks regularly to value new financial instruments and to offer instruments tailored to their customers' specific risks
- > Minder dan een jaar later moest LTCM door 14 banken gered worden

Vrijgevigheid

- > Vrijgevigheid is filosofisch interessant want
  - je verliest niet wat je weggeeft
  - maar iets weggeven kan jezelf toch schade berokken
- > Zonder vrijgevigheid kan een bedrijf, wetenschap, beroepsgroep niet bestaan
- > Maar bedrijfsgeheimen dan?

Klant

- > Subprime hypotheeken
  - Leners weten minder over hun hypotheek, alternatieve mogelijkheden, etc. dan prime leners

Bank

- > Goldman Sachs en georganiseerde oppositie
- > Rotatie onder accountants en loan officers

Overheid

- > Overheden en toezichthouders moeten zelf aan deugdelijk onderzoek doen
  - SEC merkte Madoff fraude niet tijdig op
- > Maar ook beleid moet erop gericht zijn om epistemische deugden te ondersteunen
  - *Outsourcen* van epistemische verantwoordelijkheid is problematisch

Kredietbeoordelaars

- > Standard & Poor's, Moody's, Fitch
- > AAA, AA,... D (default, failliet)
- > Komen voort uit *credit reporting agencies* die in 19de eeuw in VS handel stimuleerden (handelskrediet)
- > Beoordelen momenteel kredietrisico van obligaties, *mortgage-backed securities*, enz.

Kredietbeoordelaars

- > 1931 Office of the Controller of the Currency maakt onderscheid tussen *investment grade* en *non-investment grade*
- > 1936 Verbod voor banken te investeren in *non-investment grade*
- > 1989 Pensioenfondsen krijgen recht om te investeren in *structured finance* producten met goede ratings
- > 2001 Vermindering van de kapitaaleisen van banken

Rommel

- > In januari 2008 waren er 12 bedrijven met een AAA rating wereldwijd
- > Er waren 64.000 *structured finance* instrumenten met een AAA rating
- > Die 64.000 producten te behandelen alsof ze hetzelfde risicioprofiel hebben als die 12 bedrijven is 'an act of blind faith'
- > Maar bijna alle grote banken deden dat

Ratings

- > Correlatie tussen ratings en faillissement zegt economisch nog niets over hun toegevoegde waarde
- > Er was sprake van **alchemie**, want een groot deel van *structured finance* producten met rating AAA had onderliggend *collateral* met rating B

Moody's voorwaarden

You should make your own study and evaluation of each credit decision or security, and of each issuer and guarantor of, and each provider of credit support for, each security or credit that you may consider purchasing, holding, selling, or providing... any tools or information made available on our site are not a substitute for the exercise of independent judgment and expertise. You should always seek the assistance of a professional for advice on investments, tax, the law, or other professional matters.

Ethiek en kredietbeoordelaar

- > Epistemische ethiek van kredietbeoordelaar zelf
- > Epistemische ethiek van de investeerders die ratings gebruiken
- > Epistemische ethiek van de overheden en toezichthouders

Outsourcing

- > *Outsourcing* van epistemische verantwoordelijkheid verdringt epistemische deugden
  - **Nieuwsgierigheid** Investeerders hebben geen reden om zelf onderzoek te doen naar kredietrisico
  - **Gematigdheid** Er is geen ruimte te zeggen 'Ik weet het niet'
  - **Nederigheid** Autoriteit van beoordelaars is gebaseerd op juridische toevalligheid

Conclusie

- > Voorbeelden zijn uit financiële sector
- > Maar epistemische deugden zijn overal nodig
- > Andere relevante vragen uit epistemische ethiek gaan over
  - Experts
  - Optimale besluitvormingsprocedures
  - Epistemische democratie
  - Onzekerheid